

Inhoud

Inhoudsopgave jaargang 34 (2016) / nummer 0

LEES MEE >> NT2

Een duale aanpak voor leesonderwijs aan jonge anderstaligen

KLARIEN LENTING

Samenvatting

De meeste anderstalige jongeren die gaan instromen in het regulier voortgezet onderwijs, hebben een achterstand op het gebied van leesvaardigheid. De nieuwe leesmethode **LEES MEE>> NT2** heeft als doel hen te helpen om de kloof tussen het tweedetaalonderwijs en het reguliere voortgezet onderwijs te overbruggen. In dit artikel beschrijft Klarien Lenting de nieuwe leesmethode.

Trefwoorden

Isk/Okan Leesvaardigheid

Het artikel is [een van de artikelen](#) die al op de Lessite zijn te vinden of nog zullen verschijnen naar aanleiding van de landelijke studiedag van LOWAN die op 11 april jongstleden werd gehouden. **LOWAN** is de landelijke organisatie in Nederland die scholen ondersteunt die het eerste onderwijs aan nieuwkomers tussen 12 en 18 jaar verzorgen. Katrien Lenting verzorgde er als mede-ontwikkelaar van **LEES MEE>> NT2** een workshop over de methode.

De methode is dual van opzet: enerzijds wordt er gewerkt aan taalverwerving, vooral door woordenschatuitbreiding en het

aanleren van woordraadstrategieën, en anderzijds gaat het om verwerven van leesstrategieën en het leren kennen van tekstsoorten en termen die bekend verondersteld worden in het voortgezet onderwijs. De methode wordt uitgegeven door [Diataal](#) en [Edutekst](#).

Leesmotivatie en schoolsucces

In het voortgezet onderwijs is het van groot belang dat leerlingen functioneel leesvaardig zijn. Dat houdt in dat zij hun schoolboeken zelfstandig kunnen lezen en begrijpen (Bogaert et al., 2008). Wie dat niet kan, heeft problemen bij de meeste schoolvakken. Het is daarom belangrijk dat leerlingen met een lees- of taalachterstand geholpen worden om deze achterstand in te halen.

Om (zwakkere) leerlingen te motiveren om meer te gaan lezen, is het van essentieel belang dat er interessante teksten gekozen worden op het juiste niveau. Als leerlingen lezen over onderwerpen die hen aanspreken, zullen ze meer gemotiveerd zijn om de tekst te willen begrijpen (Allington, 2005); cruciaal voor de leesontwikkeling! Teksten op het juiste niveau, niet te moeilijk maar ook niet te gemakkelijk, zorgen ervoor dat leerlingen niet gedemotiveerd raken. *LEES MEE>> NT2* is speciaal voor pubers geschreven.

LEES MEE>> NT2 is speciaal voor pubers geschreven

De teksten sluiten aan bij de interesses van de doelgroep en gaan over zaken die de leerlingen in hun dagelijks leven tegenkomen. Het niveau van de teksten loopt op van A2 en B1 (Raamwerk NT2) naar 1F (Referentiekader Taal), het niveau dat verwacht wordt van leerlingen die instromen in het voortgezet onderwijs.

Hoewel de meeste leerlingen zeker een aantal doelen op 2F zullen behalen, is ervoor gekozen om het eindniveau aan te geven als (minimaal) 1F, het niveau dat leerlingen moeten hebben voor instroom in het voortgezet onderwijs, omdat je hiermee aangeeft dat *alle* leerlingen die het boek op een voldoende niveau doorwerken, volledig in staat zouden moeten zijn om deel te nemen aan lessen in leesvaardigheid binnen een vo-type dat aansluit bij hun aanleg en motivatie.

Duale aanpak: taalverwerving en leesstrategieën

Kinderen die de Nederlandse basisschool gevolgd en afgerond hebben, krijgen van daaruit als het goed is de juiste bagage mee om in het voortgezet onderwijs in te stromen. Ze hebben zich eerst het technisch lezen eigen gemaakt en vervolgens kennis gemaakt met allerlei aspecten van taal, waardoor ze teksten gemakkelijker kunnen begrijpen. Zo kennen ze de opbouw van een tekst en verschillende tekstsoorten en kunnen ze eenvoudige verwijzingen interpreteren (Bonset, de Boer & Ekens, 2010). Jongeren die na de basisschooleetijd Nederland binnenkomen, missen deze bagage echter vaak.

Jongeren die na de basisschooleetijd Nederland binnenkomen, missen deze bagage echter vaak

Leeslessen in isk's en Okan, of andere schakelprogramma's, moeten er daarom op gericht zijn om de gaten in de lees- en taalvaardigheden van de jonge tweedetaalleerders te dichten. Leeslessen in isk's en Okan, of andere schakelprogramma's, moeten er daarom op gericht zijn om de gaten in de lees- en taalvaardigheden van de jonge tweedetaalleerders te dichten. In schakelprogramma's worden al verschillende leesprogramma's toegepast die inzetten op de leesstrategieën, zoals *Nieuwsbegrip*, *Muiswerk* en *Diaplus*. Deze methodes zijn in eerste instantie ontwikkeld voor het regulier onderwijs en zijn er niet op gericht om de gaten tussen tweedetaalonderwijs en moedertaalonderwijs te dichten. De laatste tijd werd er bij *Diataal* steeds vaker door scholen gevraagd of er een leesmethode voor hun instromende anderstalige leerlingen ontwikkeld kon worden die ingaat op de specifieke behoeftes van deze doelgroep. Samen met Edutekst, de uitgever van *Op Schrift* en *In Gesprek*, hebben we besloten zo'n methode te ontwikkelen.

LEES MEE>> NT2

LEES MEE>> NT2 bestaat uit een tekstboek, een werkboek en toetsen. Er is in de methode veel aandacht voor taalverwerving, met name door woordenschatuitbreiding en het aanleren van woordraadstrategieën. De teksten bevatten veel nieuwe woorden en de leerlingen oefenen intensief met synoniemen en omschrijvingen, tegenstellingen, homoniemen, samengestelde woorden, werkwoorden, voorzetsels, figuurlijke taal enzovoort. De nieuwe woorden worden snel opgenomen in de actieve woordenschat, doordat ze vaak terugkomen in de opdrachten en in de toetsen bij de methode. Herhaling is immers essentieel om nieuwe woorden ook daadwerkelijk op te nemen in de woordenschat (denk aan de Wet van Carpay: een nieuw woord moet zeven keer op verschillende manieren in verschillende contexten gebruikt zijn, voordat het onderdeel uitmaakt van onze woordenschat).

Er is in de methode veel aandacht voor taalverwerving, met name door woordenschatuitbreiding en het aanleren van woordraadstrategieën

In elke les worden in het tekstenboek één wat langere tekst (A) en twee korte teksten (B en C) aangeboden die thematisch samenhangen, zodat de leerlingen veel verschillende tekstsoorten leren kennen. Een les met het thema 'kleding' bevat bijvoorbeeld een informatieve tekst (A), een wasvoorschrift (B) en een advertentie (C). Al deze teksten vereisen een andere aanpak, die de leerlingen zich eigen maken door de teksten te lezen en daar oefeningen bij te maken. In het werkboek staat een uitleg bij de woorden die nodig zijn om over teksten te praten en de opdrachten te maken. Denk hierbij aan termen als inleiding, onderwerp en context. Op deze manier ontwikkelen de leerlingen zelfredzaamheid, zodat ze in het voortgezet

onderwijs voldoende handvatten hebben om zelfstandig en met begrip de schoolboeken te lezen.

Al deze teksten vereisen een andere aanpak, die de leerlingen zich eigen maken door de teksten te lezen en daar oefeningen bij te maken

Opbouw van de lessen

De methode bestaat uit zes blokken met drie lessen en iedere les heeft een eigen thema. De thema's staan per blok op een rij in tabel 1.

Blok 1	Blok 2	Blok 3	Blok 4	Blok 5	Blok 6
1 kleding	4 huizen	7 kunst	10 de wet	13 dieren	16 ziekte
2 vervoer	5 voeding	8 energie	11 zakgeld	14 internet	17 sterren
3 sport	6 werk	9 reizen	12 tradities	15 tuinen	18 taal

Tabel 1: de thema's van de lessen

Iedere les kent eenzelfde opbouw, waarbij leerlingen op systematische wijze in een aantal fasen bekend worden gemaakt met de teksten. Een les begint steeds met een opdracht waarin de leerlingen iets met het thema van de les doen in *Vooraf*.

Vervolgens oriënteren ze zich op de vorm van de tekst in *De buitenkant van de tekst*. In *De eerste ronde* lezen de leerlingen de hele tekst voor de eerste keer. Met behulp van niet al te moeilijke vragen krijgen ze een eerste indruk van de inhoud van de tekst. Ze hoeven in dit stadium nog niet alles te begrijpen. Een voorbeeld van een vraag die in dit onderdeel gesteld wordt (in les 1) is: *In welke alinea lees je hoeveel spijkerbroeken Nederlanders kopen?*

In *De eerste ronde* lezen de leerlingen de hele tekst voor de eerste keer

Na de eerste ronde verdiepen de leerlingen hun kennis van de woorden in de tekst in het onderdeel *Woorden*. Alle woorden in de teksten waarvan het vermoeden bestaat dat zij op de niveaus A2/B1/1F (een beetje) nieuw zijn voor de leerlingen, komen aan de orde. Waar mogelijk worden schooltaalwoorden en vakwoorden geoefend. De woorden die worden uitgelicht sluiten qua niveau aan bij de *Basislijst Schooltaalwoorden vmbo* en komen daar ook gedeeltelijk op voor.

Na *De eerste ronde* verdiepen de leerlingen hun kennis van de woorden in de tekst in het onderdeel *Woorden*

De leerlingen oefenen voorts met verschillende woordsoorten en maken een schema met 10 woorden uit de tekst die voor hen nieuw zijn, inclusief vertaling en (een deel van) de zin waarin het woord voorkomt.

Dan volgt *De tweede ronde*, waarin de leerlingen aan de hand van diepergravende vragen een zo groot mogelijk begrip van de tekst bereiken. Een vraag die hier bijvoorbeeld gesteld wordt is: *Wat is het antwoord op de eerste vraag uit de inleiding?*

Dan volgt *De tweede ronde*, waarin de leerlingen aan de hand van diepergravende vragen een zo groot mogelijk begrip van de tekst bereiken

Hierna gaan de leerlingen aan het werk met de twee korte satellietteksten (B en C) in *Tekstsoorten*. In deze teksten komen vaak woorden voor die nieuw zullen zijn, maar toch proberen de leerlingen steeds om de tekst zonder woordenboek te begrijpen.

Natuurlijk mag het woordenboek gebruikt worden als het om woorden gaat die essentieel zijn voor het tekstbegrip en die ook na verkenning van de context voor problemen blijven zorgen. Maar het streven is om de zelfredzaamheid van de leerlingen te stimuleren door ze veelvuldig woordraadstrategieën te laten toepassen. De lessen in het werkboek besluiten altijd met een speelse, vaak creatieve, opdracht in 'Tot slot'. De functie van deze opdracht is vooral om het plezier in lezen te bevorderen.

Toetsen

Bij de methode zijn drie soorten toetsen: woordtoetsen, leestoetsen en woordmixtoetsen. Na iedere les maken de leerlingen een woordtoets. Hiervoor leren ze de woorden die in het onderdeel 'Woorden' aan bod zijn gekomen, en kijken ze de rest van de les nog eens goed door met een focus op de nieuwe woorden.

Na ieder blok maken de leerlingen een leestoets. Hiervoor kijken ze het afgeronde blok nog eens goed door met de focus op leesvaardigheid. Zijn er nieuwe termen geleerd in het blok? Wat voor opdrachten zijn er gedaan? Is alles uit het blok duidelijk?

Bij de methode zijn drie soorten toetsen: woordtoetsen, leestoetsen en woordmixtoetsen

Na de leestoets en de woordtoets over de eerste les van het volgende blok, is het tijd om de woorden van het vorige blok nog eens te herhalen. Over deze woorden maakt de leerling een woordenmixtoets. Alle toetsen worden door de docent nagekeken met bijgeleverde antwoordsleutels. De leerlingen kunnen de cijfers op de toetsen achterin het werkboek noteren en hun voortgang visualiseren door de cijfers in te tekenen in staafdiagrammen per soort toets.

De eerste reacties

In de workshop op de LOWAN-studiedag werd *LEES MEE >> NT2* gepresenteerd aan Nt2-docenten. De deelnemers aan deze workshop reageerden overwegend positief. Zo zei een van de deelnemers: 'De onderwerpen sluiten goed aan bij de interesses van mijn leerlingen.' Een andere docent zei: 'Er zijn weinig methodes die zo gestructureerd een tekst behandelen.'

Scholen met leerlingen die nog niet aan A2 toe zijn, kunnen de methode inzetten voor hun betere leerlingen.

Meer informatie en proefkaternen zijn beschikbaar op www.diatoetsen.nl en www.frosvandermeden.nl.

Literatuur

- Allington, R. L. (2005). The other five 'pillars' of effective reading instruction. *Reading Today*, 22, 3
 - Bogaert, N., Devlieghere, J., Hacquebord, H., Rijkers, J., Timmermans, S. & Verhallen, M. (2008). *Aan het werk! Adviezen ter verbetering van functionele leesvaardigheid in het onderwijs*. Nederlandse Taalunie
 - Bonset, H., Boer, M. de, & Ekens, T. (2010). *Nederlands in de onderbouw*. Bussum: uitgeverij Coutinho
-

© 2009 Uitgeverij Boom, Amsterdam

De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd:

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912. Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.